

Nr 521

Av herr **Huss m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken m. m.*

I proposition nr 172 föreslås ändring av gällande regler om rådhusrätts sammansättning i brottmål, innebärande i huvudsak, att rådhusrätt vid huvudförhandling i de brottmål, som f. n. handläggas i juristkollegial sammansättning, skall bestå av en lagfaren domare och nämnd, vari regelmässigt skola tjänstgöra tre nämndemän.

Departementschefen medger, att förslaget genomförande otvivelaktigt kommer att medföra ökade kostnader för sådana rådhusrätter, som icke äro i behov av förstärkning för att bemästra sina arbetsuppgifter och där indragning icke heller kan ske av domarbefattningar, som reformen kan göra överflödiga. Å andra sidan finner han uppenbart, att reformen för åtskilliga andra rådhusrätter kommer att ställa sig ekonomiskt fördelaktigare än en utbyggnad av nuvarande organisation.

Riktigheten av sistnämnda uppfattning kan, såsom av remissutlåtandena framgår, på goda grunder ifrågasättas. Den av Stockholms stads rättsdirektion gjorda beräkningen av totalkostnaderna vid Stockholms rådhusrätt för avgörande av trafikmål med ordförande, rättsbildad sekreterare och liten nämnd ger vid handen att, om effektiviteten hos en sålunda sammansatt domstol beräknas minska med en tredjedel jämfört med en kollegial domstol, nämnda totalkostnad skulle nedgå med cirka 8 000 kronor (0,8 %). Därvid förutsattes dock att en domare med nämnd skall medhinna samma antal mål per sessionsdag som den kollegiala domstolssammansättningen. Denna förutsättning synes vara osannolik. Den förutnämnda besparingen lär därför icke förslå till täckande av de ökade kostnaderna för nämndemän, åklagare och erforderliga lokaler. Rättsdirektionens beräkningar taga över huvud icke hänsyn till andra kostnader än lönekostnad för rättsbildad personal, inklusive åklagare, och nämndemansarvoden. Av remissutlåtandena framgår emellertid, att man måste räkna med åtskilliga andra kostnadsposter, t. ex. ökade lokalkostnader i följd av förlängd sessionstid, vilka avsevärt fördyra en organisation enligt det framlagda förslaget. Det finnes därför anledning till farhågor, att den föreslagna organisationen skall ställa sig dyrbarare än den nuvarande, även om effektivitetsminskningen mot förmodan skulle bli mindre än vad ovan antagits.

Det förefaller därför icke sannolikt, att man genom den föreslagna organisationen skulle kunna komma till rätta med de vid vissa rådhusrätter uppkomna målbalanserna i den mån dessa — såsom väsentligen torde vara fallet — bero på av kostnadshänsyn föranledd underorganisation.

Såsom av propositionen framgår har stadsdomstolsutredningen erhållit i uppdrag att utreda frågan om rådhusrätternas förstatligande samt att taga ställning till den organisation av rådhusrätterna, som ur rättsskipningens synpunkt framstår som den lämpligaste. Även frågor rörande häradsrätternas organisation och ett flertal andra spörsmål omfattas av utredningens uppdrag.

Departementschefen anför, att det naturligtvis kan medföra vissa olägenheter att till prövning upptaga frågan om rådhusrätts sammansättning i brottmål, innan utredningen slutfört sitt uppdrag, men låter, under åberopande av framför allt hänsyn till arbetsbalansen vid rådhusrätterna, dessa betänkligheter fara. Remissutlåtandena visa emellertid oförtydligt, vilket intimt sammanhang som råder mellan de olika organisationsfrågorna inom domstolsväsendet, och man kan icke undgå det bestämda intrycket, att förslaget innebär ett olyckligt föregripande av den pågående utredningen och ett kategoriskt avvisande av många värdefulla uppslag, som förtjäna en omsorgsfull prövning i vedertagen ordning. Härtill kommer, att det på intet sätt kan anses uteslutet att avarbeta arbetsbalansen inom ramen för gällande organisation.

Förslaget är avsett att träda i kraft den 1 januari 1958. Före denna dag måste således förslag till erforderlig omorganisation av berörda domstolar uppgöras, förhandlingar med kommunala myndigheter upptagas och slutföras, Kungl. Maj:ts fastställelse utverkas, nämndemän väljas samt erforderliga sessionslokaler anskaffas. Åtminstone för de större rådhusrätternas del synes detta, särskilt i betraktande av infallande semestertid och vid rådhusrätterna pågående arbetskonflikt, knappast vara genomförbart. Därest förslaget bifalles, bör därför lagändringen icke träda i kraft förrän den 1 juli 1958. Möta betänkligheter häremot, torde Kungl. Maj:t böra medgivas rätt att för viss rådhusrätt förordna om anstånd med lagens ikraftträdande.

Med stöd av vad ovan anförts och under åberopande av de vägande invändningar, som under remissbehandlingen av förslaget framförts mot detta, hemställes,

att riksdagen måtte avslå i Kungl. Maj:ts proposition nr 172 framlagt förslag till ändring av gällande bestämmelser om rådhusrätts sammansättning i brottmål eller, därest detta yrkande icke vinner riksdagens bifall, vidtaga sådan ändring i förslaget, att lagändringen skall träda i kraft den 1 juli 1958 eller, om betänkligheter häremot möta, att Kungl. Maj:t skall äga att för viss rådhusrätt förordna om anstånd med lagens ikraftträdande.

Stockholm den 26 april 1957

Ragnar Huss

Sigfrid Larsson

Erik Arrhén